

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire — 60.

SSSR.

Izza zadnjih tednov se je Rusija — z uradnim imenom: Sojuz sovjetskih socialističnih republik ali SSSR — pomaknila bližje Evropi. Prvo odkritje povojne Rusije je zabeležil nek nemški list z zanimivo ugotovitvijo: Rusija, to je dežela evropskih rekordov. Njena reka Volga je s svojimi 3694 km najdaljša evropska reka. Njeno Ladogajezero je največje evropsko jezero. Kavkaški Elbrus je najvišja evropska gora. Rusija ima svoje lastno morje — Azovsko. Ni je od Rusije dežele s tako raznolikim vremenom, s tolikim številom narodov, s tako ogromnim arealom (nad 21 milijonov kv. km.) in tako visokim številom prebivalstva (okr. 180 milijonov ljudi). Dodali bi še en ruski rekord: Nobena dežela na svetu ni tako nepoznana v žitju in bitju svojega ljudstva. Zato bo tudi naša skromna razprava le pravcato otroško jecljanje o severnem evropskem velikanu.

Sovjetsko Unijo tvorijo šest zveznih republik (Ruska sovjetska, Beloruska, Ukrajinska, Turkmenska, Uzbečka in Zakavkaška), deset avtonomnih republik (Baškirska, Karelska, Nemška, Tatarska, Krimska, Dagestanska, Burjatomongolska, Jakutska, Kirkiška in Litavska) ter enajst avtonomnih pokrajin. V zunanji politiki in v vseh važnih zadevah notranje politike pa odločuje Ruska sovjetska republika in po njej se imenuje vsa država Sovjetska Rusija. Vsaka republika sovjetske Unije ima svojo vlado in svoj narodni svet, ki obravnava državni proračun, nadzira upravo in določuje smernice notranjega dela. Vsaka republika ima celo svojega zunanjega ministra ali komisarja, ki pa ureja samo stike z republikami Sovjetske Unije. Nad vladami posameznih republik stoji centralna vlada v Moskvi, ki se imenuje Centralni izvršilni komitej. Vrhovna državna instanca je vsesovjetski kongres, ki zboruje vsako leto po kongresu posameznih narodnih svetov in daje glavne smernice zunanje in notranje politike. Samouprava posameznih republik pa postaja postopoma razsežnejša.

Gospodarica Sovjetske Unije je ruska komunistična stranka in sicer je to oni del bivše ruske socialno-demokratske stranke, ki je povodom glasovanja na velikem socialističnem zborovanju leta 1930 z večino glasov odločil o bodoči taktiki proletarskega razrednega boja in si nadel ime „bolševiki“. Stranka je vse, ničesar se v Rusiji ne zgodi brez stranke. Ona živi svoje lastno življenje, ima svoj lastni upravni statut in svoje sodstvo, je država v državi. Le neznatna manjšina vseh državljanov je v njej učenjena, a ta manjšina je zastopnica delavskega in kmečkega razreda in stoji v gotovih primerih nad državo. Stranka živi povsem svoje življenje. Njeni člani sedijo v vsaki vasi, v vsaki tovarni, v vseh pisarnah, v vseh področjih javnega življenja. Naravnost vzorno je izvedena njena organizacija od poedinih celic preko krajevnih in okrajnih skupin do vrhovnega vodstva. Kar je pri njej najskrivnostnejše, je to, da je čisto docela nevidna in vendar je neprestano na delu. Površnemu opazovalcu z zapada se na njegovih potovanjih le prerado zgodi, da v lastno presenečenje odkriva „dokaze“, kako se javno in zasebno življenje v Rusiji vedno bolj približuje oblikam evropskega zapada. Vzradoščen napoveduje skorajšnji povratek Rusije v krog ostalih držav. Njegove napovedi pa razveljavljajo spet in spet važni dogodki v Rusiji sami. Številni

poedini utisi ruskega življenja so mu zabrisali sled vsemogočne politične organizacije in ker ni videl stranke, ni spoznal Sovjetske Rusije. Številni moskovski procesi, ki domala vsako leto presenečajo evropsko javnost, se zamorejo razumeti samo tako in nič drugače.

Najvažnejši strankin instrument je časopisje. Po njem posega stranka v zadnje kose javnega in zasebnega življenja, jih po svoje uravnava in jim daje vsebino. Osrednje glasilo je moskovska „Pravda“, ob strani ji stoje „Izvestija“, katerih podnaslov je natisnjen v šestih glavnih jezikih Unije. V vseh vladnih in večini okrajnih mest izhajajo številni dnevniki in tedniki. Vrsta strokovnih listov je nepregledna. Šolstvo je posebna strankina skrb, po njem si vzgaja svoj naraščaj, številke novo ustanovljenega šolstva od vrtcev, domov do ljudskih, srednjih in visokih šol vseh vrst so presenetljive. Velik je strankin trud za podvig občega zdravstva, v področju delavske zaščite in socialne

politike sploh. Gospodarska politika se izvaja v tako zvanih petletkah, ki predvidevajo daljnosežno racionalizacijo socializiranega kmetijstva, načrtno gradnjo najraznovrstnejših industrij i. dr. Sodobna ruska kultura je istotako v službi strankinega programa.

Fundament ali jedro vsebine Sovjetske Unije je materializem, ki postavlja snov nad duha in odstavlja Boga v stvarstvu. Po tem nauku je človek samo še kos narave, naravne zapovedi so edine zapovedi zasebnega in občestvenega življenja. Zato naj bi ta človek opustil vsak pogled v onostranstvo in se posvečal zgolj nalogam tuzemskega podviga. Nad poedincem ni več Boga, zato pa mu zapoveduje razred, to je proletarstvo delavcev in kmetov, vidno v vodjih komunistične stranke. Le — ti so odgovorni samo sebi in svoji vesti.

To je bežna slika sodobne Rusije. Kdor je skromnim izvajanjem pazno sledil in dodal še sodbo lastne pameti, je spoznal vsaj glavo in srce.

Vojna na Poljskem je končana.

Iz poročila vrhovnega nemškega vojnega poveljstva.

Vrhovno nemško vojno poveljstvo je podalo pregled o pričetku, poteku in zaključku vojaškega pohoda na Poljsko. Iz tega poročila posnemamo sledeči odstavek:

Prvi veliki cilj vojaških operacij je bil, da se čim močnejše sovražne čete prisilijo zahodno od Visle k boju in uničijo. To se je nemški vojski posrečilo na način, ki je zgodovinsko edinstven. Usoda poljske armade in vojaškega pohoda se je praktično odločila po 8 dneh. Čim je bila poljska armada v koridorju poražena, je sledila obkrožitev Poljakov pri mestu Radom. Nato so nemške čete pred vratmi Varšave onemogočile iz koridorja in Poznanja se umikajočim poljskim četam umik preko Visle. Obkrožene poljske divizije so se branile v obupnih izpadih, da bi ne bile vsestransko obkrožene. Nem-

ške divizije so izpade zavrnile in zahodno od Visle končno veljavno uničile poljsko vojsko. Skupno je bilo doslej ujetih nad 450.000 Poljakov in zaplenjenih okroglo 1200 topov. Brzina operacij in veliki uspeh, sta v vojni zgodovini edinstvena. Zasluge gredo v enaki meri četam vseh nemških skupin, mladim, aktivnim in starejšim letnikom.

O zadržanju poljskih čet pravi poročilo naslednje: Poljski vojak se je boril z hrabrostjo, a je moral odpovedati vsled nezmožnosti vodstva in pomanjkljive organizacije.

Z zapadne vojne fronte javlja nemško poročilo, da so se vršile poedine artiljerijske bitke. Pri mestu Saarbrücken je bilo neko francosko letalo prisiljeno h pristanku in njegova posadka ujeta. V zračnem spopadu je bilo sestreljeno eno nemško letalo.

Začasna razmejitev na ozemlju bivše Poljske.

Nemški poročevalski urad z dne 23. t. m. javlja: Nemška in sovjetska vlada sta se sporazumeli, da se določi demarkacijska črta med nemško armado in armado sovjetske Rusije. Demarkacijska črta poteka vzdolž rek Pisa, Narev,

Visla in Sana. „Deutscher Dienst“ dostavlja: Demarkacijska črta je bila določena že tedaj, ko je sovjetska vlada odredila pohod svojih čet na Poljsko. Z imenovanjem rek so postala vsa nadaljnja pogajanja odveč. Nemški in sovjetski častniki urejujejo samo še podrobnosti predaj.

Sestreljeno angleško letalo.

Zander V.

Naročniki, pozor! — Prilagam te številke vplačilnice. Poslužijo naj se jih vsi, ki so z naročnino zaozabili. Drugi pa naj jih shranijo.

Italija svari zapad.

V italijanskem „Popolo d'Italia“ je minuli teden izšel članek, napisan najbrže od Mussolinija, ki je vzbudil pozornost predvsem v Nemčiji. Iz članka posnemamo po „Völkischer Beobachter“ par misli:

Anglija in Francija naj bi se učili iz napak, ki se ponavljajo v vedno večji obliki. „Pred našimi duševnimi očmi se vrstijo sence premagancev: Tafari, Beneš, Negrin. Zadnji v vrsti je Beck, ki se je zanesel na tuja zagotovila“. Demokracije na zahodu delajo krivico mladim in navzgor stremečim državam. Že reparacije so se razblinile v nič in vse naslednje vojne so potekle drugače, kot so si predstavljali v Londonu in Parizu. Italija je Poljsko pravočasno svarila, demokratični državi sta se svari lom zoperstavili in zgodilo se je, da je Poljska v želji, da ohrani del svojega ozemlja, izgubila svojo eksistenco. Tako se versajska mirovna pogodba ruši od točke do točke. V Franciji in Angliji morajo vendar razumeti Hitlerjeve besede: Stoletja in tisočletja išče nemštvo na vzhodu, zahodu in jugu nova bivališča. To gibanje bi Hitler rad uravnal. Zakaj torej novi boji in nova rušenja?

Kaj hoče Francija?

Nemški poročevalski urad javlja: V četrtek zvečer je govoril Daladier. Dejal je, da hoče vrhovno vojaško poveljstvo preprečiti čim največ smrtnih žrtev. Nemških radio-postaj naj bi Francozi ne poslušali. Francoska vlada hoče voditi vojno dotlej, da bo dosežena totalna zmaga in bo vpostavljen mir na solidni podlagi ter uničeno nemško stremljenje za svetovno nadvlado. Daladier pa ni omenil, kako si bodoči mir podrobno predstavlja in katere dokaze da ima za trditev o nemškem stremljenju za nadvlado v svetu.

Atentat v Rumuniji.

V četrtek 21. t. m. je bil na rumunskega ministrskega predsednika Calinescu izvršen atentat. Calinescu je bil na mestu mrtev. Morila sta bila od policistov ustreljena, par ur pozneje je padlo pod policijskimi strelji še 9 njegovih pristašev. Kralj je nato imenoval generala Argesanu-a za novega ministrskega predsednika, general Marinescu pa je postal notranji minister.

Nevtralni Balkan.

„Kölnische Zeitung“ se je v nedavnem uvodniku bavila z Balkanom. Ugotovila je z zadovoljstvom podčrtano nevtralnost Jugoslavije in Bolgarije. Pod vplivom ruskega vkorakanja v Poljsko ostane tudi Rumunija strogo nevtralna in je svojo nevtralnost sporočila Nemčiji v posebni noti. Turčija je prijateljica Rusije in bo kljub svoji pogodbi z Italijo in Francijo ostala nevtralna. Grčija se nevtralnosti dejansko drži, četudi je ni objavila. Tako je po sodbi omenjenega lista ves Balkan nevtralen, a nevtralnost posameznih držav je različna.

Amerika in evropska vojna.

Na četrtkovem zasedanju v Beli hiši je govoril Roosevelt. Naglasil je, da je mednarodni položaj zelo resen posebno zaradi intervencije sovjetske Rusije. Po

njegovem mnenju je koristneje in u-mestneje, da se zakon o ameriški nev-tralnosti popolnoma razveljavi. Zase-danje je bilo nato preloženo na pon-deljek. Poznavalci ameriških prilik so-dijo, da v teku tekočega tedna ne bo odločitve. V prevažnem vprašanju bo-dočega nastopanja Amerike voditelji obeh glavnih taborov — demokratske-ga in republikanskega — stvarno in brezstrastno razpravljajo. Po nemški sodbi bo Amerika ohranila svojo nev-tralnost.

Teden v besedi.

Italija in Grčija sta se pogodili, da zmanjšata vojaške oddelke na albanski meji.

Italijanski listi naglašajo, da je mir na Balkanu pogoj za ohranitev sedan-jega stanja in soglasja na Balkanu in v Podonavju.

Slovaška vlada je odredila, da je vsa-ka sovražnost proti nemški vojski ali proti sedanjemu redu pod smrtno kaz-nijo.

Sovjetske čete so dobile pred poho-dom na Poljsko izrecen nalog, naj ne ropajo in naj puščajo premoženje kmet-ov pri miru.

Novi italijanski poslanik v Londonu je Bastianini, ki je bil svoječasno v Varšavi.

Maginotova linija je dolga 360 km, široka 150 km in je stala nad 10 mili-jard nemških mark.

V nekaterih predelih Jugoslavije in drugih držav so 20. t. m. čutili rahel potresni sunek.

Poljsko zlato v vrednosti 200 milijo-nov zlotov je prevzela angleška ladja Eucene ter ga odpeljala v Aleksan-drijo.

General Franco je odložil za konec septembra predvideni poset Rima na poznejši čas.

Turški zunanji minister Sarazoglu se je minuli četrtek podal v Moskvo k važ-nim pogajanjem.

Kljub vojni se bo v Nemčiji nadalje-vala gradnja avto-cest in je trenutno predvidena dolžina novih 109 km.

Nemška podmornica je potopila ang-leško ladjo, določeno za pristajanje le-tal. Na krovu je imelo prostora 45 letal.

Angleško mornariško ministrstvo je izdalo seznam 278 inozemskih tvrdk, ki so v trgovinskih zvezah z Nemčijo.

Na zahodni fronti je padel nadporoč-nik Deschanel, sin bivšega predsednika francoske republike. Pokopali so ga z vojaškimi častmi.

V starem rajhu je bil na smrt obso-jen nek posestnik, ki je namenoma za-žgal svoje gospodarsko poslopje.

Povodom rojstnega dneva kralja Pe-tra II. je bilo pomiloščenih v Jugosla-viji 2000 Nemcev, ki so bili obsojeni vsled raznih prestopkov.

Znani avto-tovarnar Henrik Ford se je izjavil za popolno nevtralnost Ame-rike.

Amerika je zagrozila Rusiji s prepo-vedjo izvoza ameriškega blaga, ker jo smatra za vojskujočo se državo.

Vesti o vstaji v češko-moravskem protektoratu, ki so jih razširili neki

inozemski listi, nemški poročevalski urad odločno zanika. Aretiranih je bilo samo nekaj oseb iz političnih raz-logov.

Rusko-nemška trgovinska pogodba naj bi se po pisanju danskih listov raz-širila.

Iz naše države

K obvezni zasilni službi.

Notranji minister je odredil podrob-nosti obvezne zasilne službe. Izvzemši oseb pod 15 in nad 70 let, mater z otro-ki pod 15 let, nosečih od 6 meseca no-sečnosti do 2 mesecev po porodu in de-lanezmožnih, so vsi ostali državljani dolžni, da se odzovejo pismenim pozi-vom ali v nujnih slučajih tudi ustnim pozivom k delovni službi. Pri zaposle-nih delavcih bo poziv izdan na naslov obratovodje. V nujnih slučajih so za družine pozvanih predvidene podpore.

O vojni pošti.

Nemški poročevalski urad javlja, da se nemška vojna pošta požrtvovalno trudi z dostavo pisem in zavojčkov, na-menjenih vojakom. Pri tem se mora boriti s pomanjkljivimi prometnimi zve-zami in često slabimi cestami. Težkoče pri dostavljanju imajo zakasnitve za posledico. Vnovič se opozarja, naj se vojakom pošiljajo samo koristne in ne-poškodljive stvari, nikar naprimer ži-vila, ki se lahko pokvari.

Še o odlogu eksekucij.

Prisilna razprodaja nepremičnin je po zakonu v vojnem času nemogoča. Izvedejo se samo sodnijski odloki pred 6. septembrom. Istotako nemogoča je prodaja zaseženih premičnin, razven če bi se predmeti sicer poškodovali ali pokvarili. Zasežene denarne svote se po sodnijskem odloku oddajo ali upnikom ali vrnejo prejšnjemu lastniku. Plače, zaslužek in druge terjatve se eksekuti-rajajo tudi v bodoče. Konkurne obrav-nave so do nadaljnjega ukinjene. Pos-tavne posledice ali pogodbene določ-be (glede zaostalih obresti i. dr.) ne stopajo več v veljavo, če je zapadla ter-jatev šele po 25. avgustu.

O nakaznicah za živila.

S 25. t. m. so uvedene nove živilske nakaznice. Glasijo se posebej na kruh, meso, mast, mleko, marmelado in sla-dkor ter na ostala hranila (zdrob, riž, sago, kavna nadomestila, umetna strd i. dr.). Tedenska množina živil ni zabe-ležena in je torej treba paziti na nazna-nila v časopisju in radiu. Nakaznice za kruh odgovarjajo običajnim potrebam. Posneto mleko se dobi brez nakaznic. Krompir, sadje, zelenjad in ribe se ku-pujejo kot doslej. Posebne ugodnosti uživajo težki delavci, noseče in doječe matere ter bolniki in invalidi.

Še kaj: Celovski policijski ravnatelj je odredil, naj se dekleta letnikov 1920 in 1921 javijo k obvezni delovni službi. — Odrejena je pocenitev v kavarnah. — Prepovedano je priprava kislega mleka, jogurta in sličnih mlečnih izdel-kov. — Ovčjerejci smejo od striže ovc ohraniti odslej 5 kg neoprane ali 2½ kg čiste volne za lastno uporabo, ostalo prodajo zbiralnicam. — Čebelarji do-bijo nakaznice za sladkor v svrhe zim-skega krmljenja potom svoje strokov-ne organizacije. — Čokolada, sladkorč-ki, umetna strd in druge slaščice se do-bijo doslej samo v omejenih količinah. — Po odloku drž. mladinskega vodje naj se mladina v službi s sončnim zaho-dom podaja v svoje domove.

Vesti iz Jugoslavije

Opolnomočenje jugoslovanske vlade.

Kraljevsko namestništvo je odredilo, da sme ministrski svet izdajati zakone, uredbе, pravilnike in ostale predpise, kolikor to zahtevajo javne koristi. U-redbe mora vlada predložiti narodne-mu predstavništvu v odobritev ob nje-govem zasedanju.

Nekatere vladne odredbe.

Ministrski svet je izdal ukrepe proti pobijanju draginje. Cene življenjskih potrebščin se bodo odslej nadzorovale. Za domala polovico se poceni sol za prehrano in živino. Družine vojaških vpoklicancev, ki so brez sredstev, bo-do bobivale državno podporo. Živina, ki bo oddana za vojsko, se bo lastni-kom plačala. Postavljeni so komisariji za mesta Beograd, Zagreb in Ljubljano.

Izseljenci se vračajo v domovino.

Delavci, zaposleni v Nemčiji, Fran-ciji in drugih državah, se vračajo pro-stovoljno v svojo domovino. Izjemno se je letos vrnilo tudi večje število de-lavcev-Dalmatincev.

Komisija za ureditev Slovenske bano-vine.

Šef vlade Cvetković je določil komi-sijo, ki naj pripravi predlog za samo-upravo Slovenije. V komisiji so mi-nistra dr. Krek in Konstantinovič ter pod-ban dr. Majcen. — Beograjsko „V re-me“ je medtem objavilo izjavo Srb-skega kulturnega kluba v Beogradu, v kateri se med drugim pravi: Nova dr-

žavna ureditev Jugoslavije bodi taka, da se bodo Srbi, Hrvati in Slovenci ču-tili kakor doma. Državna skupnost vseh treh narodov nikakor ne sme postati ohlapna, kajti varnost posameznikov jamči samo močna državna oblast.

To in ono. — Na slovenskih gimna-zijah študira letos nad 13.000 dijakov. — Hrvatski Junaki, novo hrvatsko te-lovadno društvo, so prvič nastopili v Zagrebu. — Več poviševalcev cen je bilo občutno kaznovanih. — V hrvat-skem Zagorju opazujejo ogromne jate čapelj, lastavic in divjih rac, ki beže najbrže pred topovskim streljanjem na Poljskem. — Izvoz koruze in fižola iz države je prepovedan, ostali izvoz pa nadzorovan. — Po pogodbi bo izvože-nih v Nemčijo 3000 svinj. — Vsled o-bilne letine češpljev prodajajo v Sla-voniji liter slivovke po 4 din. — V Za-grebu izdelujejo načrte za pogozdo-vanje kraških goličav v Dalmaciji. — Ljubljanska drama in opera sta pričeli s predstavami.

Štiri vrline.

Nedavno smo na tem mestu govorili o sončnih in senčnih straneh pode-želja. Mnogi so nam pritrdili, drugi nas pokarali, češ, na deželi vendar ni tako hudo. Prav, če je temu povsod tako. Naš veliki čas zahteva primerno dostoj-nost in dostojanstvenost. Majhni, zelo majhni so v njem blebatači, bojzljivi in alkoholiki. V čem naj bi bili dostoj-nost in dostojanstvenost? Majhni, zelo majhni so v njem blebatači, bojzljivi in alkoholiki. V čem naj bi bili dostoj-nost in dostojanstvenost?

Štiri vrline naj kratko opišemo in predočimo: miroljubnost, molčečnost, delo in molitev.

Slovenci smo miroljuben narod. Morda izhaja ta naša lastnost iz naše-ga malega števila ali pa nas je usoda tako izučila. A že nekdanje slovensko življenje v zadrukah je slonelo na miroljubnosti svojih članov. Bojaželjnost in prepirljivost se le težko družita z živ-ljenjem v večjih skupinah. Družine, kjer je doma prepir, ne poznajo več skupnega življenja in tam sta skupen dom in skupna miza le v napotje. Ne-kak preostanek nekdanjega zadruž-nega življenja so sosesčine. Kaj je so-seščina? Mejaša sta si v medsebojno gospodarsko in moralno pomoč, drug drugemu si pomagata, drug drugega podpirata, drug drugemu zaupata. Med njunima domovima vlada ta sveti mir in prava ljubezen. Taka sosesčina je da-nes velika dragocenost. Bolj kot kedaj smo si ljudje medsebojno navezani, bolj smo potrebni pomoči drugega kot v navadnih časih. Poslov primanjkuje, delo pa žene k naglici, skrbi se mno-žijo in rad bi jih človek razodel svoje-mu drugu in se tako olajšal, v marsi-čem je treba danes posebnega premi-sleka in za premislek je dobro, da sli-

Podlistek

Vajansky

Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.

(36. nadaljevanje.)

Višnja je z jeznim sirovim glasom javil starcu eksekutorski ukaz.

Učitelj je sklenil roke in dvignil svoje jasne, oduhovljene oči k stropu. — Nemo je obstal — samo usta so se mu pregibala kakor nehote.

„Kaj sem vam storil, dobri ljudje?“ se je oglasil ubogi starec s krotkim, mehkim glasom, „v čem sem se pre-grešil pred vami? Obžalujem, obžalu-jem! Odpustite betežnemu starcu — glava mu peša, nemara sem vas užalil proti volji?“ Nekaj prosečega, a pri tem samozavestnega je bilo v njegovem glasu.

„Razširjali ste protidomovinske knji-ge, učili ste otroke, da so Slovaki, mo-lili ste lipo in tako zabredli v pogan-stvo. Trorameni križ poveličujete. Nam je blagor svete cerkve pri srcu — va-ša reč, kdaj vas je doletela stroga ka-zen.“ Nikdar ni bilo ime cerkve tako skrunjeno, kakor pri preganjanju na-rodnih slovaških ljudi.

„Jaz molim Boga pred svetim križem svojega Odrešenika, a ne lipe,“ je tiho odgovoril starec ter prekrižal roke čez prsi.

„Še klubuje! Župan, svetovalec — od-peljita bivšega učitelja ven!“

Župan se je popraskal za ušesom, ob-činski mož se je pričel pristopati z ene noge na drugo. Pokojno, v svitu dosto-janstva in mučeniškega veličja, je stal učitelj pred prišleci.

„Petdeset let sem navajal k Bogu in dobrih stvarim povečano mi mladino, izhirale o se moje prsi, duši me nadu-ha, ker so mi pljuča že doslužila — mi-losrčni bodite, milosrčni! Ne odrekaj-te umirajočemu kamrice, kjer bi izdih-nil svoj poslednji zdihljaj! To bo sito hvalečnosti za vašo dobroto!“ Težko so sople starcu prsi, jedva je lovil zrak. V izbi je bilo tiho, le težko dihanje starca je grčalo.

„Kakšna sramota bo to, stati pred grobom kot brezdomen pohajač!“ je težko in v presledkih govoril zlomljeni starec. „Privoščite mi pod temi lipami majhen prostorček! — te sem pripeljal sem s pesmijo vaših staršev, gospod župan, tam sem pokopal vašega zgo-vornega malčka, stric svetovalec! Go-spod ljubi malčke

Svetovalec se je pomrnil, zamrmral in se plazil proti vratom.

„Kam dirjaš, lopov!“ je zarjul Višnja v patriotičnem gnevu in njegov obraz je pordel. — „Župan, vršite svojo dolž-nost!“

Župan se je tresel pred trinogom po vsem telesu. Še ni izpuhtel iz našega ljudstva podaniški strah, pod katerim so ječali njega očetje. Starejši so še sami vlekli grajske pluge, kriveč se pod palico sirovih hajdukov. Sramotni pe-čat suženstva bo izbrisal čas — doslej ta še zmirom kazi slovaško čelo. —

Medtem se je vest o eksekuciji raz-širala po vasi. Seljaki so se nagomilili pod lipami krog lesene cerkve. Na njih obrazih je bila žalost in neodločnost. Vakdo izmed njih je čutil, da je to za cerkev ponižanje, da ji tako neumilje-no vržejo na cesto učitelja, ki so si ga sami izvolili, ga plačujejo in ki jih na-vajal in navajal njih deco k dobremu.

„Zoperstavljanje! Upor!“ je rjul Višnja. „Lej, to so plodovi vašega u-čenja, vaše protidomovinske pogan-ske službe, stari grešnik! Lepo sadje rodi strupeno panslavistično drevo!“ Ošvrk-nil je z očmi pisarja, ta se je izgubil iz sobe. „No, jaz sem pripravljen tudi za to past.“

Gruča tam zunaj je rastla. Skozi okno sta se zablistala dva ba-joneta. Dva žandarja sta se pojavila pri vratih.

„Ven!“ je velel Višnja. Jablonsky je zbledel, nemirno je vrtel palec ob palec; tudi njemu so bila zoprna slovaška na-rodnostna stremljenja, tudi on je so-vražil „kozake“, toda gledaje starčev upadli obraz, njegove nezdrave lesketa-joče se, sanjarske oči, je začutil nepri-jetno ginjenost srca. Vrh tega mu je bilo nemilo, motiti komu mir, nena-vadne nastope je obsojal. Samo zna-čaj njegov je bil preslaboten, nesamo-stojen, Višnje pa se je bal, kakor sploh va okolica.

Žandarja sta zgrabila starca za roke, na ramah sta se jima pozibavali dve kratki zarjaveli puški. Žalostno se je ozrl starec po svoji sobici. Že je bil na pragu.

„Stojte! Niti koraka!“ se je zaslišal zvonki, tresoči se glas.

Pred šolo je stala Ela. Naglo hiteči se ji je odpela njena močna kita z gla-ve in ji padala po hrbtu navzdol.

Krasna mladenka je prišla starca za roko — žandarja sta odstopila, kakor bi se pojavil angel s plamenečim mečem pred njima. Ela je z desnico objela sivo glavo starčevu ter privla svoje razpa-ljeno lice k njegovim žoltobledim uše-som. Njena plavalasa zlata kita se je opirala ob snežnobelo glavo starca.

(Dalje sledi.)

šiš še sosedovo mnenje in čuješ njegov nasvet. Pa se v zadregi stopi k sosedu in poprosi za pomoč pri delu, za pamenten nasvet in za dobro tolažbo. Da je ta sosed miroljuben, dober, in pravičen, je to velika dobrotta. Družini se združita v novo, večje občestvo, ki lažje premaga vsakodnevne neprilike. Obe imata iz skupnega sodelovanja korist, obe dajeta in obe sprejemata. Jačita se v dobroti, miroljubnosti in pravičnosti.

Slovenci smo često mnogobesedni. Radi se izgovorimo — tako pravimo — od srca in to, če je mogoče, pri kakem požirku. Smeli bi celo govoriti o nekaki slovenski blebetavosti. Mnogo izhaja iz tega gorja, često docela nepotrebnega. Za vzor bi nam v tem pogledu morali biti Angleži, ki znajo molčati cele dneve in se pri tem počutijo prav srečne. Nek pregovor pravi: Govor je srebro, molk pa je zlato. Poznavalci človekovega značaja pa pravijo da se smejo šteti med modrijani samo oni, ki nikdar vsega ne izpovedo, marveč znajo ohraniti, kar vedo, tudi zase. Koliko docela iz trte izvitih ali vsaj nepotrjenih vesti in naziranj kroži danes naokrog. Za blebete in vsevedneže je to pravi raj. Govorijo in pripovedujejo, pa ne vedo, da obrekujejo, da izpovedujejo neresnico ali vsaj pretiravajo. Na ta način nastajajo iz malih muh velikanski sloni. — Velika doba je vredna molčečnosti! Čim manj govoriti, pa tem več misliti, je danes na mestu. Tako si prihranimo presečenja, razočaranja in gorja.

Molk se dobro druži z delom. Beseda je bežna in minljiva, delo pa ustvarja čudeže. Naj pokažemo en sam na-

zoren primer: Koliko je bilo v naši Evropi izgovorjenih mogočnih besedi, koliko se je grozilo in pretilo. Nemčija pa je molčala in se tiho pripravljala, da ojači svojo silo, in danes se lahko v pest smeji praznim grožnjam. Tudi v malem bi bilo prav tako. Tudi najmanjše delo rodi svoj sad, tisoč gibov postavi palačo, desetisoč rok prestavlja mesta. Najboljši so redkobesedni kmetje, njihove kmetije so vobče najtrdnjše, nam je dejal nedavno nek naš možakar. To se pravi: stori, kar si spoznal za prav! Delo samo pa ima čudovito moč, da človeka razbremeni in mu nudi notranje utehe. Delo plemeniti in umirja, delo vzgaja in osrečuje. Nad delom se ne more nihče spotikati, iz pravičnega dela ne izhaja nikako gorje za ostre prepire, globoka sovraštva, uboj in bratmore.

Še četrto naj omenimo: molitev. Slovenci smo veren narod. Morda bi nas ne bilo več, če se ne bi naši pradedje v težkih dneh zatekali k molitvi in ne bi v razgovoru z Najvišjim iskali tolažbe. Naše matere bi morale že davno obupati v svojih težavah, če ne bi znale črpati vedno nove moči iz skrivnih virov. Gospodarji na težkih kmetijah bi brčkone že izgosposodarili, če ne bi našli za svojo silovito borbo za vsakdanji kruh notranje opore in pomoči. Tako naj bo tudi v bodoče. Ni nas treba biti sram naše vernosti, ker vsepreveč dolgujemo svojim molitvam. Bodi sila še tako velika, nobena ni tako velika, da ji ne bi bilo leka.

Ura našega časa bije s težkimi udarci. Z zadržanjem polnim dostojanstva, bomo vredni veličine dobe!

Čirom naše zemlje

Baba Janja.

(Konec.)

„Na, pokusi ti našega.“ Odrezala sem ji kos. Sklonila se mi je nad roko.

„Ne, ne, pusti, to ni za mene. Počakaj, da pride gospa.“

Sedla je na tla poleg košare. Dolgo je molčala, potem je kar nenadoma zopet začela o sinu.

„Pet in dvajset let ima Miloš. Mlad je še in meni se smili, čeprav si je sam največ kriv. Saj jaz sem ga svarila, a mlad človek je ko slep golob. Išče in pobere in ne vidi, da ni zrno, dokler ga v goltancu ne zbode. Prav!“ Potem se je zamislila Bog ve kam! Morda na svojo malo, z blatom ometano bajtico in na kozo, ki jo je imela privezano v veži.

„Dejal mi je, da ga nobena ne mara. Pa ne vem zakaj. Saj ima hišo . . .“

. . . in kozo tudi,“ sem se jaz kar na lepem zasmejala. Ne vem, kako sem mogla narediti nekaj tako hudobnega. Žal mi je bilo starke, čeprav me ni razumela. Sramovala sem se.

„Ti si veselo dekle,“ je dejala potem in me dolgo gledala. Iz misli jo je vzdramila gospa. Janja se je le toliko dvignila, da je svoje izsušene ustne pritisnila na njeno belo in mehko roko, ki je ni odtegnila.

„Da si mi zdrava! Jajca sem ti prinesla, a popolnoma sveža, le preizkusi jih. Bog mi je priča, da te ne bom prevarila niti za eno. — Na, pa te krompirje vzemi; nočem denarja zanje.“ Gospa pa ji je plačala tudi krompirje.

„Jeli ti to hčer?“ je vprašala potem in pokazale name. Meni je bilo do smeha.

„Ne, jaz nimam tako velike hčerke,“ se je nasmehnila gospa in odšla. Potem je žena kar naravnost začela:

„Bi ti hotela mojega Miloša?“

„?“

Meni je to nenavadno vprašanje zaprlo sapo. Kuharica se mi je zasmejala.

„No, sedaj imate lepo priliko. Saj vedno pravite, kako vam ugaja tukaj.“ Tudi meni je bilo do smeha. A ko sem videla, kako starka tiho in resno čaka na moj odgovor, sem se obrnila v zid. Nisem mogla žaliti čustva matere, tem manj tako preproste in neuke.

„Dopadeš mi se,“ je začela dalje. „Vedno se smejiš in si prijazna. Naša dekleta niso taka, ti si čisto druga. Ali so vsa vaša dekleta taka, kakor si ti?“

„Ne vem,“ sem se nasmehnila. „Zdi se mi, da so vsa precej taka. Samo s to razliko, da so boljša od mene.“

„Veš, hiša je Miloševa. Pa dejal je, da bo vola kupil, če se bo oženil, in kravo.“

Kuharica mi ni dala miru. „No vidite, kako bo napredovalo bogastvo. Škoda napraviti priliko.“

„Če mi daste svoj prihranjeni denar za doto, pa sklenemo,“ sem ji vrnila. „Ampak pustiva šalo! Saj vidite, da je stvar bolj resna, kakor pa se zdi.“

Janja je sedela na tleh sključena v dve gubi in z resnim obrazom čakala na moj odgovor. Če sem se le nasmehnila, ji je zaigralo v očeh. Toda kaj sem ji mogla odgovoriti, ne da bi žalila? O, ti ljuba preprostost! Morda me je že v duhu gledala, kako se vrtim po njeni mali, z blatom ometani hišici s pedenjem velikimi okni in se smejem . . .

„Janja, Miloš si bo že sam ženo poiskal. Kaj bi on z menoj, saj vidiš, da nisem taka kakor vaša dekleta. Jaz nosim krilo namesto hlač.“

Starki so oči v upanju oživila . . .

Če je samo to . . . „To se bo vse naredilo. Spredla bom volno in ti jih sama stkala.“ Potem se je nenadoma nečesa spomnila in dodala: „Ali naj Miloša pripeljem, da te vidi?“

Bog pomagaj!

„Seveda, gospodu generalu v posete, da izprosi „gospodično hčerko.“

„Prosim vas, Francika, ne pripravljajte me v smeh!“

„Janja, veš, jaz moram k svoji mami. Daleč je in bi ji bilo težko, da se ne vrnem več. Saj me razumeš. Sicer pa se bo morda vrnila Miloševa prva žena.“

„Ne bo prišla, ne, in če bi se tudi vrnila, vlačuga, jaz bi jo spodila. — Da, da, ne maraš Miloša! Pa je dober fant in joče za svojim otrokom, za Vanjušo. Da mu je vsaj njega pustila, vlačuga! — O, saj je dejal, da ga nobena ne mara. Saj mu verujem, a ne morem razumeti, zakaj ga nočeš ti.“ Baba Janja je vstajala in je bila žalostna.

„Da si mi zdrava, golobica moja! Tvoj smeh je pesem mojemu staremu onemoglemu srcu. Hčer sem imela, pa mi je umrla, ko je bila tako velika kakor ti. Nekoč se je vračala izpod Jahorine planine, pa je potem nenadoma zbolela in umrla. Pravijo, da je morala videti tisto čudno cvetje, ki cvete samo na tisti planini. Da, moja Konja je morala videti tiste čudne šarene rože. A

jaz sem slišala tvoj smeh, golobica moja, pa mi bo poslej kakor Konji, ki ni več mogla živeti.“

„Baba Janja, oprosti! Tudi meni je kakor je bilo tvoji Konji. Vidim v tvoje srce, ki se mi zdi kakor tisto šareno cvetje smrti in me sili na misel, da bi rada umrla.“

Baba Janja me ni razumela. Šla je sključeno po kamenitih stopnicah izpod košatih smrek. Ko je bila že daleč zunaj na prostem, se je ozrla . . . Ne vem, morda je gledala Jahorino, morda na belo cesto, ki se je vila skozi smrekove in borove loze in je bila tako žalostna, samotna . . .

Pocenjena poštna odprema zavojčkov z obleko. Izšla je odredba, po kateri se zavojčki s civilno obleko v vojaško službo vpoklicanih na pošti odpravljajo za ceno 50 pf ne glede na težo in daljavo. Zavojčki morajo biti žigosani z žigom pristojne čete.

Nakup kave, kavinih nadomestil in klobas, kruha in moke. — Dež. glavar je odredil, da se dobi na kupon živilske izkaznice tedensko 2 dkg pristne kave, ostala količina pa v kavinih nadomestilih. Sveže in kuhane klobase se odslej prodajajo samo še na izkaznice. — Na kupon 2 (kruh in moka) je bilo odloženih 500 g moke, na kupon 3 pa dodatnih 250 g. — Za pozne češplje je predpisana cena 20 pf za kg (producent) in 26 pf (konzument).

Promocija. — V soboto 23. t. m. je bil na graški univerzi promoviran za doktorja pravnih in državnih ved šentjakovski rojak Janko Gregori. Mlademu doktorju iskrene čestitke!

Dolina. — Na rožnensko nedeljo 1. oktobra bo pri Mariji v Dolini pri Pokrčah 2. letošnji romarski shod. Sv. maše in spovedna priložnost so od 7. ure zjutraj.

Ferlach — Borovlje. Kakor povsod, se je promet z železnico in avtom vsled nastalega položaja precej skrčil. V Celovcu vozijo sedaj dnevno samo trije vlaki in dva avtobusa. Posebno zadnji so navadno natrpano polni. — V podljudeljski šoli, kjer stanujejo občinski reveži, se zopet vrši nemški otroški vrtec. — Pretekli teden je prišla naša obmejna straža blizu Zelenice sumljivega človeka, ki se ni mogel legitimirati. Stražnik ga je gnal po dolgi poti kot aretiranca, blizu gostilne Ridove v Ljubelju pa prosi neznanec stražnika, če bi smel piti malo vode, kar se mu tudi dovoli. Ko se napije, seže takoj v žep, potegne samokres ter se vstrelji v glavo. Nezvestnega so peljali v Celovec, kjer je kmalu nato umrl. Kolikor se je zvedelo, je bil dotičnik nek Paul Henze in je prišel preko jugoslovanske meje sem, kjer je padel straži v roke. Ima na vesti več zločinov in so našli pri njem tudi večje število ključev za avto-voze.

Duel — Dole pri Podravljah. — V pondeljek 18. t. m. je nenadno začelo goreti gospodarsko poslopje posestnika Freithofnig-a. Uničena je spravljena letina, vrhutega je zgorelo več svinj in prašičev ter precej gospodarske opreme. Škoda se ceni na 30.000 mark. Ogenj je podtaknila — tako se je pri sledeči preiskavi izkazalo — pri posestniku zasposlena dekla, katero bo sedaj sodilo posebno sodišče.

Smrt znamenitega čebelarja. — Dne 11. t. m. so v Kotmari vesi pokopali Jožefa Halekar, pd. Matica na Preblah. Rajni je bil daleč naokoli znan čebelar. Bil je v čebelarstvu pravcat umetnik, kot gospodar vzoren in kot oče in sošed srčno dober. Zapušča tri sinove in hčerko, žena pa mu je umrla pred nesečem. Bolehal je na slabem srcu. Na zadnji poti so ga spremljali čebelarji daljne okolice, č. g. župnik Mente pa so se od njega poslovili z mehkim nagovorom.

Zadnja pot vojaka-Slovenca. — V soboto 16. t. m. so Kotmirčani spremili a zadnji poti svojega rojaka Ivana Golzerja. Rajni je služil pri topničarjih in se je nahajal na poti na vzhodno bojišče. Tovorni avto se je na odvečja zmeščani zemlji prevrnil, pri

čemur je dobil Golzer smrtne poškodbe. Tako so njegovo truplo lahko prepekljali v njegovo domovino. Pogreb je bil v soboto. Ivana so spremljali na zadnji poti vsi njegovi tovariši in veliko število pogrebcev. Došlo je tudi vojaško spremstvo, ki je oddalo častno salvo. Obrede je opravil vojni kurat, ki je imel ganljiv nagrobni govor, v katerem je orisal rajnega kot zvestega služabnika države in naroda. Pokojni je bil dobrega značaja, vesel pevec in delaven član društva „Gorjanci“. Kotmirški fantje so ga ljubili vsled njegove vzravnosti in prijetnega dejanja. Še v grob mu pošiljajo svoj zadnji pozdrav: Počivaj mirno v domači zemlji! Osamel materi veljaj naše toplo sožalje.

Koroški drobiž. — Na Blatu pri Galiciji je umrl posestnik Janez Jagovc. — S 23. t. m. so nekatere celovške in beljaške ceste spet razsvetljene. — V Baškem jezeru so našli vtopljenega 77 letnega Jožefa Kogler iz Bač. Njegovo truplo je bilo v jezeru 20 dni. — V Borovljah so pričeli z gradnjo novega skladišča tamošnje kmetijske zadruga. — Ribič Mostečnik na Bistrici v Rožu je vjel v Dravi 10 kg težkega sulca. — Pred posebnim sodiščem je bil obsojen nek delavec iz Št. Vida ob Glini vsled širjenja neresničnih vesti na 5 mesecev zapora. — Ponesrečil se je pri kritju strehe tesar Jožef Korenjak v Spodnjih Glinjah.

Naša prosveta

Le kuj nas, življenje, kuj!

Zemlja zaječi, ko jo zareže trdo železo. Po žetvi na njivi preostalo rastlinje jo je prepredlo, mraz jo stisnil v trdo gmoto. S silo si dela železno rezilo pot skozi uporno zemljo in jo prevrača v brazdah. Z upognjenim hrbtno vleče žival težki plug, orač ob ročicah pa si utira znoj s čela. Zdravnik bi primerjal oranje operaciji, ki utruja zdravnika in bolnika. Prepotrebno je, da si zemlja po bogati žetvi zbere novih sil za novo setev.

Čas vojne je čas oranja. Vsaka vojna zahteva žrtve, žrtve doma in na fronti. Često so težke in velike. Včasih se zdi, kot bi šel železen plug skozi družine in vasi in tam trgati plevel, rahljal zemljo in jo preobračal v sveže brazde. V ljudstvu vstaja ob žrtvah potreba po polni notranji vsebini, prej vsakdanje in dosti površno si zaželi notranjega ravnovesja. Življenje v vojnem času zahteva večjih energij, silnejše življenjske volje, globoko ukoreninjenega življenjskega veselja. Male skrbi se umikajo, poedinci stopajo v ozadje, v ospredje stopajo občestva družine, naroda in države in glasno terjajo svojo pravico. Zato je ta doba velika, pomembna doba.

Le veliki ljudje so vredni velikega časa. Male, površne, sebične, nerazsodne in plitve vrže veliki čas ob stran in jih zavrne kot morje v nasipine. Prelahki so bili zanj, prelabo so ga mojstri. Velikim ljudem pa je vojni čas do brota posebne vrste: doba preizkušnje jim je, čas notranjega zbiranja, trenutek duševnega in duhovnega zorenja. Kot zemlja so, ki se v brazdah odpira in čaka semena, da bo v njenem okrilju kalilo, zorelo in cvetelo v novem cvetju in sadu.

S slovenskim pesnikom lahko postavimo moto ali geslo našemu času in nam samim:

Kuj nas, življenje, kuj!

Če smo kremen, se bomo iskrili,

Če smo jeklo, bomo peli,

Če smo steklo, se bomo zdrobili!

Mama je vedno mama. — Sinko: „Mama, zunaj vidiš zvezdo z repom. Ali jo smem iti gledat še jaz?“ — Mama: „Le pojdi, samo ne hodi mi preblizu!“

V vsako družino „Koroškega Slovenca“!

Nase gospodarstvo

Pridelovanje krušnega žita.

V vsej državi, v deželi in tudi v naših krajih prednjači rž v vrsti žitnih pridelkov. Rž je torej v pravem pomenu krušno žito in v vojnem času izredne važnosti. Veliko rži — mnogo kruha, malo rži — nič kruha. Tega se naši gospodarji v polni meri zavedajo in zato posvečajo pridelovanju rži čim večjo pozornost. Da bo prihodnja ržena letina čim obilnejša, naj navedemo nekatere važne točke.

Rž terja sesedeno zemljo. Vsaj trije tedni naj minejo po oranju za setev rži. Seve, jesenski čas sili k hitremu delu in onemogoča dolgo čakanje. Pomagajmo si v tem slučaju z valjarjem ali rolovcem, ki pritrdi in zgosti navržene zemeljske plasti. Če pa ostane njiva zrahljana, rž navadno slabo prezimi. Mraz strdi gornjo zemljo in dvigne njeno plast, s plastjo se dvignejo male žitne koreninice in pri tem običajno pretrgajo, tako da bilke kmalu ovenejo.

Običajno sejemo pri nas rž za krompirjem. Krompir spravljamo pozno iz zemlje in zato se nam s setvijo mudi. Strokovnjaki svetujejo: oranje za krompirjem in takoj sledeča setev rženega semena ni prav nič prida in naj se rajši opusti. Spremenimo rajši red pridelovanja tako, da sledi krompirju oves in šele ovsu rž. Gorje za takojšnjo setvijo rži je še večje, če dodamo zemlji pred oranjem svežega hlevskega gnoja. Sveži gnoj rahlja zemljo naprej tudi v svežih brazdah in biti mora že velik slučaj ali prava sreča, da seme dobro prezimi. Boljše je gnojenje s kalijem in fosforovo kislino in nekoliko dušikom. Pri tem gnojenju se žitne bilke kmalu očvrstijo in se lažje upirajo zimi in mrazu.

Pacanje rženega semena nujno svetujemo. Letos je snežna plesen pri rži precej pogosta. Z nepacanim semenom dosežemo, da nam posevki vigradi zginejo. Štedimo nadalje pri semenu. Na hektar zadostuje eden in pol meterskega stota. Kar damo več, je potrata, ki je v našem času neodpušljiva. Vrhutega imamo še skrb, kako razredčimo goste posevke. Plevel — plavice, kolj — zabranimo najuspešnejše, če mlade posevke še v jeseni potrosimo z neoljenim apnenim dušikom ali kainitom. Slednji je dober tudi proti polžem.

Torej: orjimo pravočasno, puščajmo zemlji časa za sesedanje, eventualno menjajmo red pridelovanja, sejmo bolj redko, prej poskrbimo za pravi gnoj, končno pokončujmo še plevel — in naša žetev bo primerno dobra. Nikar pa v našem času pridelovanja tjavendan!

Nekaj zapovedi za vojno dobo: So sed je danes zlata beseda, soseščina je najboljša gospodarska pomoč. — Dobro pripravljena zemlja, kakovostno seme in zadosti gnoj jamčijo za dober pridelek. — Tudi krompirja, repe fižola in graha nikar ne zanemarjamo! — Nikar ne podoravajmo zelene krme. Oskrbimo si silo-naprave, da bo za živino zadostno krme. — Krompirjev hrošč je zelo nevaren in požrešen škodljivec. — Ščitimo sadje s škropljenjem, snaženjem in pritrjevanjem obročev z lepivom. — Seme pridobivajmo iz lastnega pridelka, predvsem deteljno in lucerno. — Ne dajajmo mleka teletom in junčkom, marveč vodo z otrobi in laneno moko. Če že dajemo mleko, potem vsaj posneto mleko. — Štedimo z beljakovinsto krmo. Ne krmimo predbro in ne preslabo. — Mali drobiž od ovc in koz do zajčkov in piščet je danes zelo hvaležen. — Vrt zamore mnogo nuditi gospodinji, če dobro zna ceniti zelenjad in ostale vrtné dobrote v svojem gospodinjstvu. — Stroj je velika usluga gospodarjem, ki so si v medsebojno pomoč in se ne bi prepirali zaradi vrstnega reda.

Pomoč pri nabavi strojev. — Do 15. novembra t. l. naj vložijo gospodarji pri krajevnem kmečkem vodji svoje prošnje za pomoč pri nabavi kmetijskih

strojev. Treba je izpolniti posebne, pri vodji se nahajajoče formularje, slednji prošnjo priporočila in odda okrajnemu kmečkemu vodstvu. Od deželnega vodstva dobi gospodar nato obvestilo, kolikšna podpora mu je dovoljena. Stroj naroči tekom 4 tednov po obvestilu, nakar odpošlje originalni račun z obvestilom o podpori potom krajevnega vodje na deželno vodstvo. Denar sprejme trgovec, torej plača gospodar samo ono svoto, ki preostane nanj. — Posebne ugodnosti so deležne zadruga, ki nabavljajo stroje. (Tudi lahko rajfajznovkel). Prošnje morajo biti vložene vsaj do 15. februarja 1940. — Naj opozorimo še na elektromotorje za ceno RM 110.— oz. 125.—, za katere odpošlje prošnjo krajevni vodja na kmetijsko ministrstvo na Dunaju. Predpogoj je, da je kmetija priključena na električni vod.

Požar bi bil danes dvakratna nesreča. — Hudo, če se družina trudi skozi leto dni in srečno spravi letni pridelek pod streho, pa pride nepredvidena nesreča in enoletni trud je uničen. Običajna taka nesreča je na deželi požar. Pokvarjen električni vod, nerodno ravnanje s pepelom, neočiščen dimnik, igranje z vžigalicami, neprevidno praznenje pipe ali slična malenkost zadostuje in že se dvigne rdeči petelin do strehe, njegov plamen pa uniči v par trenutkih celotni trud človeških rok. Ja, pa zavarovanje? Denarja ne more nihče jesti, družina pa rabi kruha. Torej: pazimo na ogenj, varujmo domove pred požarom!

Kisanje krompirja. — To sedaj velja tudi za kmete brez silo-naprave. Dobi se v trgovini poseben papir, imenovan „Esterit Silo-Papier“, ki nam vsaj za leto dni nadomesti silo. Izkopljemo primerno globoko jamo ter stene obdamo s tem papirjem. V tako pripravljene jame se stlači krompir in nato pokrije s papirjem, navrh pa vrže do 30 cm debelo zemljo. Če je bila jama suha, krompir čist in delo previdno, imamo za leto dni lahko dovolj skisanega krompirja. Podrobnejša navodila dobijo zainteresirani pri nakupu papirja. Poizkusite z njim leto izvedla tudi kmečka organizacija „Südmark“.

Malega drobiža! — Kolikokrat smo že zapisali in še bomo zabičali: malih živali k hiši! Seve ne onih nočnih glodalcev, bolh in še slične golazni. Mi mislimo na perutnino, od kokoši do gosi, na zajce, čebele in kar je še sličnih živalic, ki si iščejo najrajši hrano same in se le nerade pustijo motiti po človeku. Neverjetno je, kolika dobrota so lahko v času, kot je naš. Vsaj večji prazniki se potem lahko vidijo tudi na družinski mizi. Na trgu se zanje lahko vnovči lep denar. Kokošja jajca pa tudi niso kamen.

Prodaja kož. — Prosto prodajanje kož, surovih in obdelanih, je prepovedano. Kdor hoče kože porabiti za dom, mora imeti za to dovoljenje državnega urada. Kože je treba oddajati posebni zbiralnici ali neposredno državnim zvezi v Berlinu, ki jih plačuje po določenih cenah. — Točno je tudi določeno, kako je treba ravnati z zajčimi kožicami. Potegnjena koža se očisti in obrne ter razpeta posuši. Nato javi lastnik živali zbiralnici kož ter odpošlje kožo na določeni naslov tekom 21 dni. Oddajo kože izvrši lahko tudi kak za to določeni trgovec.

Posušeno sadje je prava slaščica — če ga znamo dobro pripraviti. Sadež sušimo bodisi na peči ali na stedilniku nikar pa v peči ali v pečici, kjer primanjkuje svežega zraka. Pravo sušenje je tedaj, če stalno dovajamo topli, svež zrak in to čim hitreje. Jabolka razrežemo in zrezke nabereemo na kos žice, žico pa potegnemo par cm nad stedilnikovimi ploščami. Dober je tudi lesen okvir z malim podstavkom. Najboljša sušilnica je sonce, vendar je senski čas za tovrstno sušenje ni ba primeren. — Mnogo suhega sadja, vešeli ga bodo otroci in tudi veliki, ke bo prijetna sprememba na vsakodnevem jedilnem listu!

Celovski živinski trg v septembru. — Biki, prvovrstni 81, A 73 pf; voli, prve vrstni 91, B 73 pf, krave A 85, B 77 C 64, D 46 pd, telice A 87, B 79, slabši

52 pf za kg žive teže. — Teleta 1,30 — 1,40, domače mesne svinje 1 — 1,18, kozlički in jagnjeta 1,20 — 1,40 RM za kg zaklane in očiščene živali. Goveje meso se je porodajalo po 91 — 1,01,

slabše po 73 pf kg. — Na sadnem trgu so se pocenile češplje in sicer se prodajajo po 20 odn. 26 pf za kg. Ostale cene so ostale neizpremenjene in so razvidne iz zadnje številke.

Žanimivosti iz vsega sveta.

Papir iz krompirjeve. — Na željo Führerja in kanclerja so tehniki skušali izdelovati papir iz krompirjeve. Poizkusi so bili poverjeni neki turingijski tovarni in so se dobro obnesli. Danes se list „Thüringer Gauzeitung“ že tiska na papirju, izdelanem iz krompirjeve.

Nova najdišča platina so nedavno odkrili v Transvalu v južni Afriki, o katerih pravijo, da so najbogatejša na svetu, trikrat tako bogata kakor v Uralu. Gorovje Ural je dajalo pred svetovno vojno največ te izredno drage kovine; po vojni so prišle zraven še južnoameriška republika Columbija in Zedinjene države Severne Amerike, pred kratkim pa Transval. Nova najdišča platina niso iskali, slučajno so zadeli nanje. Nahajajo se blizu glavnega mesta Pretorije v zemlji, ki je bila že dvakrat preiskana in v kateri so v letih 1893—1905 kopali zlato.

Indijsko sveto mesto. Kar pomeni za katoličane Rim in kar pomeni za mohamedance Meka, to pomeni mesto Benares za Indijce Hinde. Indijcu ni sveto le mesto Benares samo po sebi, temveč mu je sveto tudi kamenje tega mesta in tudi prah, ki leži po mestu. Kdor koli umrje v tem mestu, pa čeprav ni indijske vere, se vseeno takoj preseli v indijski paradiž. V mestu je dva tisoč templjev in sedem tisoč kapelic. V tem mestu je tudi polno malikov, pravijo, da jih je čez pet sto tisoč. Skozi mesto teče sveta reka Ganges, ki kar mrgoli kopalcev kakor mrgole vse ceste od brezštevilnih množic ljudi. Med ljudmi pa stopa počasi sveto govedo, se podijo opice in vreščče plezajo po hišah in drevju ter po ljudeh. Vseposod se sliši kričanje, vreščanje in cvilenje, da se ti zdi, kakor bi zašel v norišnico.

Soja se v Evropi čedalje bolj goji. Že 3000 let poznajo na Daljnem vzhodu fižolu podobno sojo, ki jo štejejo med pet „svetih rastlin“. Leta 1908. je prispel prvi prevoz soje v Evropo. Učenjaki so preiskali njeno snov in dogladi, da je zelo redilna. En kilogram soje zaleže glede na hranljivost za dva kilograma teletine ali 58 jajc. Soja se porablja v glavnem za izdelovanje mila, sojno olje je za izdelovanje margarina in ostanek je izvrstna krma za živino. Nemčija ima več tvornic za predelavo soje. Nemci so tudi vzgojili vrsto soje, ki ji evropsko podnebje zelo prija.

Mrtva je rodila dete. Pri Meinbergu na Nemškem so potegnili iz vode truplo okoli 40 let stare ženske, ga spravili v krsto in zagreblili. Ko je bilo truplo že v grobu, se je razširila vest, da je bila rajnka noseča in da ni umrla naravne smrti. Državno tožilstvo je ukazalo truplo znova izkopati. Ko so krsto umrle žene odprli, se jim je nudil

neverjeten prizor. V krsti je ležalo poleg mrtve matere tudi mrtvo, drobno, a čisto donošeno dete. Profesor dr. Jungmichl z vseučilišča v Göttingenu je preučil primer in ugotovil, da se je dete rodilo dva dni potem, ko so mater zagreblili. Seveda je bilo dete z materjo vred mrtvo. Prišlo je na dan pod pritiskom razpadajočega materinega trupla.

Še o naših malčkih v zibelih. — Mali otroci so ponoči radi nemirni. Vzrok je v nepravilnem postopanju z njimi. Spečega otroka nikar ne vzbujaj k jedi. Naj jed rajši prespi! Po jedi nosimo otroka parkrat po sobi, da se z jedjo zaužiti zrak spet odstrani, sicer bo otrok kričal vsled bolečin v želodcu. Najvažnejša je pri otroku pravilna prehrana. Uvedimo pri tem točno disciplino in določajmo čas prehrane mi in ne otrok. Čim se pojavijo želodčne bolečine, mislimo takoj na zdravljenje. Mokrega otroka nikar ne puščajmo v postelji.

Par za smeh

Krava. — „Oh, kako lepa krava! Zakaj pa nima rogov?“ vpraša fina Elica iz mesta svojega strica-kmeta. „Vzrokov je veliko, draga Elica. Nekatere se rodijo brez rogov, druge si jih odbijejo, tretje jih sploh ne dobijo. Ta krava pa nima rogov zato, ker je v resnici le — konj!“

Večna klepetulja. — „Ali veste, kateri mesec v letu moja žena najmanj klepeta?“ — „Jaz bi rekel decembra ali januarja, ko je nahodna ali hripava.“ — „Ne, februarja!“ — „Kako to?“ — „Ker ima samo 28 dni.“

Ženil se je. — Šimen: „No, ali si se vendar oženil?“ — France: „Veš, kot samec se nisem dobro počutil ne doma in ne izven doma. Sedaj se počutim dobro vsaj izven doma.“

Mesar ostane mesar. — Oče bi rad stehal svojega sinčka. Pelje ga k mesarju in posadi na tehtnico. „Koliko ima?“ vpraša mesarja. „Dvajset kil s kostmi.“ odgovori vestni mesar.

Flegma. — Peter in Pavel sta se vozila po morju. Nastane silen vihar. Peter je bil vročkrven ter je rjul in vpil za stavo z neurjem. Nato pravi flegmatični Pavel: „Kaj se boš drl, saj ladja ni moja in ne tvoja!“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatelgasse 7. — **Upravnik:** Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. — Povprečna naklada v 2. četrtletju 1939: nad 2300.

Slov. kult. društvo „Gorjanci“ v Kotmari vesi naznanja, da je bil v vršitvi vojaške dolžnosti povodom avtonesreče na vzhodu smrtno poškodovan njegov član

Ivan Golzer

iz Prebel pri Kotmari vesi. Njegovo truplo je bilo dne 15. t. m. izročeno materi zemlji.

Sveti mu večna luč!

„Gorjanci“.